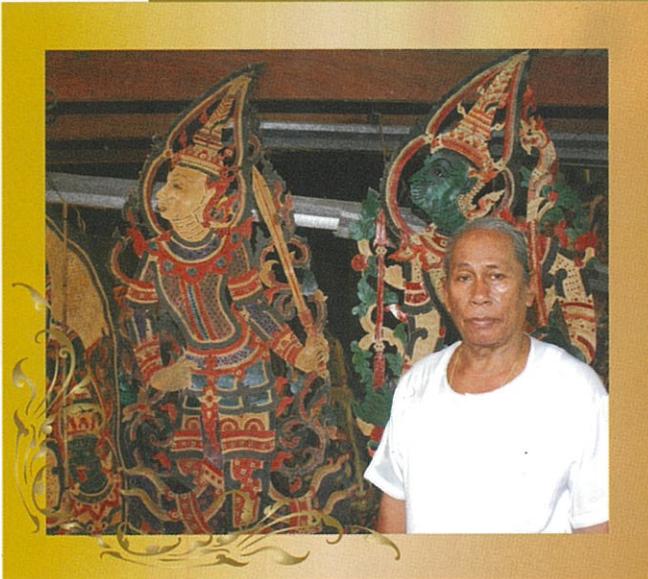

หนังใหญ่

ครูวีระ มีเหมือน

วีระ มีเหมือน
ครูช่างหนังใหญ่
จังหวัดอ่างทอง

ชื่อ - สกุล
 วันเดือนปีเกิด
 การศึกษา

ที่อยู่

โทรศัพท์
 อาชีพ

ชื่อบิดา
 อาชีพบิดา
 มารดา
 อาชีพมารดา

ครอบครัว
 ชื่อภรรยา
 อาชีพ
 บุตรรวม
 ชื่อบุตร

นายวีระ มีเหมือน
 ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๗
 ประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนสมรโกฏิจังหวัดนนทบุรี
 มัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนนนทบุรี "ศรีบุญญานนท์"
 ๑๑๙ หมู่ ๕ ตำบลมกคลธรรมนิมิต
 อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๖๐
 ๐๔๑-๕๙๑ ๐๙๕๑, ๐๓๕-๖๙๗ ๐๖๑
 เข้ารับราชการในตำแหน่งช่างจัดวาง
 ของกรมไปรษณีย์โทรเลข
 การแสดงโขน และหนังใหญ่
 นายเวก มีเหมือน
 ชาวสวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี
 นางบุญช่วย มีเหมือน
 ชาวสวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี

นางอรนันท มีเหมือน
 ครู
 ๒ คน
 ๑. นายธฤต มีเหมือน
 ๒. น.ส.จตุพร มีเหมือน

เกียรติคุณ / รางวัลที่เคยได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๔๒ ศิลปินดีเด่น (สาขาศิลปะการแสดง การแสดงหนังใหญ่) จังหวัดนนทบุรี
- พ.ศ. ๒๕๔๕ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านศิลปกรรม (การทำหนังใหญ่)
 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ภาคภูมิใจ

มีโอกาสทำหนังใหญ่ทูลเกล้าถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 ถึง ๒ ตัว คือ

๑. หนังจับ ที่โรงเรียนนายเรือ
๒. หนังเฝ้า (พระลักษมณ์) ที่วิทยาลัยช่างทองหลวง

ครูวีระ กำลังลงสีตัวหนังสือ

ประวัติชีวิต การศึกษา

ครูวีระ เกิดในครอบครัวชาวนาจังหวัดนนทบุรี ได้รับการปลูกฝังให้รู้จักช่วยเหลือครอบครัวมาตั้งแต่เล็ก ความเป็นเด็กขยันมีความตั้งใจในการทำงาน ทำให้ญาติพี่น้องถ่ายทอดความรู้ในเรื่องอาหารและการทำขนมไทยประเภทต่าง ๆ ให้เป็นพิเศษ ซึ่งความรู้ดังกล่าวต่อมาได้กลายเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ระหว่างเรียน ช่วยเหลือครอบครัวได้เป็นอย่างดี เมื่อเรียนระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนนนทบุรีศรีบุญญานนท์ จังหวัดนนทบุรีนั้น ทางโรงเรียนได้จ้างครูนาฏศิลป์ให้มาสอนโขนหน้าจอ ซึ่งครูวีระได้สมัครเข้ารับการศึกษาโขนกับครูหัด เพิ่มสุวรรณครูประพิศ พรหมศร ครูประภา พรหมศร ซึ่งท่านทั้ง ๓ นี้ เป็นครูสืบสายมรดกหลวงในสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๕ เป็นเวลาประมาณ ๓ เดือน นอกจากนี้ในวันหยุด ครูวีระยังได้เรียนการพากย์โขนกับคณะครูนาฏศิลป์ดังกล่าวอีกด้วย การเรียนโขนทำให้ครูวีระมีโอกาสได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่หลายครั้ง เช่น การแสดงโขนนักเรียนที่จัดขึ้นเพื่อหาเงินสร้างอาคารโรงอาหาร นอกจากนี้จะแสดงโขนในโรงเรียนแล้ว ครูวีระยังได้มีโอกาสไปแสดงโขนร่วมกับเพื่อน ๆ ที่หอประชุมของกระทรวงศึกษาธิการอีก ๒ ครั้ง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมุ่งมั่นที่จะฝึกฝนเรื่องการแสดงโขน

เพื่อยึดเป็นอาชีพต่อไป เมื่อครูนาฏศิลป์หมดสัญญากับทางโรงเรียนแล้ว ครูวีระก็ได้ติดตามคณะครูไปแสดงโขนยังที่ต่าง ๆ เสมอมา ทำให้คณะครูให้ความเมตตาถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้เป็นพิเศษ นอกจากจะถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงโขนให้เป็นพิเศษแล้ว คณะครูนาฏศิลป์ยังแนะนำฝากฝังครูวีระให้เป็นที่รู้จักกับโขนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก จนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องโขนซักรอก การทำหัวโขน การปักเครื่องโขนจากครูโขนที่มีชื่อเสียงของไทย หลังเรียนจบแล้ว ครูวีระสอบเข้ารับราชการในตำแหน่งช่างจัดวางของกรมไปรษณีย์โทรเลข ในเวลาว่างก็ยังไม่เลิกการแสดงโขนอยู่อย่างสม่ำเสมอ ในช่วงรับราชการที่กรมไปรษณีย์โทรเลขนี้เอง ครูวีระได้มีโอกาสแกะสลักหนังใหญ่ ฝึกการพากย์โขนกับครูสง่า ตะศิวนิช เรียนการทำหัวโขนกับครูชิต แก้วดวงใหญ่ เรียนทำรอกในโขนซักรอกกับครูวีเชียร หลงรัก เรียนการปักเครื่องโขนกับครูชื่น ศิลปบรรเลง ฝากตัวเป็นศิษย์การทำหนังใหญ่กับครูสงวน รักมิตร และฝากตัวเป็นศิษย์ของ ม.ร.ว. จรูญสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ช่างทำหัวโขนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนภายหลังได้รับมอบวิชาการไหว้ครูหนังใหญ่ โขน ละคร และเป็นตัวแทนของ ม.ร.ว. จรูญสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ จนถึงปัจจุบัน

“ตอนนั้น ไปที่บ้านครูชิต แล้วได้เห็นว่ พระองค์ชายกลาง (พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร) สั่งให้ครูชิต แก้วดวงใหญ่ ทำหนังสือเรียน อยากรู้จักทำเป็น ตอนนั้นยังไม่รู้หรอกว่าจะเรียนไปทำไม มันอยากเรียนก็เลยค่อย ๆ ได้วิชามา สมัยนี้วิชาช่างสิบหมู่ใคร ๆ ก็ทำได้ ใครมีเงินก็ทำได้ แต่จะทำได้อย่างที่ครูจับมือให้แบบผมหรือเปล่า หรือคิดเอาเองโดยที่ผู้บริโภครู้ เพราะตอนนี้ทำอะไรส่วนมากจะสนองต้นหากลายพันธุ์ไปหมด ไร่ที่จะมานั่งดักดานอยู่แบบผมนี้ ตามวิชาของครูนี้หายาก ถ้าผมทำอะไรใหม่มีัย ตอบได้ว่า ไม่มี ของครูบาอาจารย์ที่มีอยู่นี้ผมยังรักษาไม่หมดเลยแล้วจะให้คิดใหม่ทำใหม่นี้ ทำไม่ได้ของครูบาอาจารย์ยังทำไม่เสร็จเลย หนังสือ ทหาร้อยตัว ผมจะทำให้เสร็จก่อน.....”

หนังสือใหญ่

หนังสือใหญ่ เป็นมหรสพที่มีมาตั้งแต่อดีตตามบันทึกในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ หรือ พระเจ้าอู่ทอง คราวสมเด็จพระเอกาทศโลกษังเพือก มีหนังสือใหญ่ถึง ๔ จอ ต่อมาในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงศรีอยุธยา มีกระแสนับสั่งชำระให้หนังสือเล่นไปในทิศทางเดียวกัน มีหลักฐานปรากฏในกฎมณเฑียรบาลสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และในเรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์ และมีการเล่นมาตลอดจนสุดสิ้นสมัยอยุธยาใน พ.ศ. ๒๓๐๑ แต่เมื่อสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีใหม่โดยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก็มีการเล่นหนังสือใหญ่ตลอดมา ครั้งสำคัญคือการฉลองรับพระแก้วมรกต และยังคงยืนยาวต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งในอดีตมหรสพใด ๆ ก็ไม่อาจเทียบหนังสือใหญ่ได้ เพราะเป็นมหรสพที่ค่อนข้างมหัศจรรย์ คล้ายภาพยนตร์จอยักษ์ในสมัยปัจจุบัน

การสอนทำเชิดหนังสือ

หนังสือเรื่อง (ทศกัณฐ์ถูกศรพระราม เรียกว่า ขาดเคียร ขาดกร)

หนังสือใหญ่ มีบทบาทคล้ายโขน แต่สำเนียงการพากย์ของหนังสือใหญ่จะไม่ดูตันเหมือนโขน เครื่องดนตรีใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า หรือ เครื่องคู่ สองวงตั้งอยู่หน้าจอหนังสือทั้งสองข้าง ที่สำคัญคือต้องเชิดไปและเดินไปอย่างสัมพันธ์กัน

ในการแสดงหนังสือใหญ่นั้น มีทั้งหนังสือและหนังสือคำ ซึ่งจะต้องระบายนีลบบนภาพหนังสือ การเชิดหนังสือใหญ่ ผู้ที่เชิดจะเดินและทำท่าทางไปตามจังหวะเพลงด้วยส่วนมากจะเป็นผู้ชาย (ตามจารีตจะห้ามผู้หญิงเล่น) ไม่ว่าจะเชิดตัวพระ หรือ ตัวนางก็ตาม การฝึกหัดก็คล้ายกับการฝึกหัดโขนโดยมีการเดินเสาะเพราะในการเชิดนั้นใช้กำลังเชิดทรงตัวหนังสือ จะต้องยืด ยุบ กระแทกเท้า ลงเหลี่ยม ชยันเท้า กระดกเท้า มือทั้งสองจะต้องชูตัวหนังสือขึ้นสูง การเดินก็เดินตามจังหวะ มีการเก็บเท้า สะดุดเท้า ชยันเท้าสลับกัน ตัวหนังสือพระก็ทำท่าอย่างพระ ตัวหนังสือนางก็ทำท่าอย่างนาง ตัวหนังสือยักษ์ก็ทำท่าอย่างยักษ์ ตัวหนังสือลิงก็ทำท่าอย่างลิง ซึ่งแต่ละประเภทจะมีท่าเฉพาะของตัวเอง

นักพากย์ก็จะต้องเข้าใจกันดีระหว่างผู้เชิดกับผู้พากย์ ตอนใดซึ่งซัง ตอนใดอ่อนโยน หรือตอนใดนอบน้อม โดยเฉพาะหนังสือเผ่าซึ่งตัวหนังสือหนึ่งพนมมือ ก็จะต้องโน้มไปข้างหน้าเล็กน้อยเชิงก้มศีรษะรับคำสั่งหรือราชโองการ ความสัมพันธ์กันระหว่างผู้เชิดหนังสือกับผู้พากย์ก็เช่นเดียวกับการแสดงโขน โดยที่ตัวโขนก็จะต้องเข้าใจเรื่องแต่ละตอน คนพากย์ก็จะต้องเข้าใจลีลาการรำ และการทำท่าทางที่เรียกว่า “ภาษาท่า” หรือการตีบท

ครูวีระ ขณะรับมอบวิชาการครอบครูหนังใหญ่ โขนละคร และช่างสิบหมู่จาก ม.ร.ว. จรูญสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์

“ตอนที่ทำงานแล้วนี่ ครูรู้จักกับครูล่า ไตรนาวิ เป็นคนทอดหนัง คนทอดหนังหมายถึงคนจับหนังมาเรียง ๆ และพากย์ได้ รู้จักตัวหนังว่าถึงตอนนี้ จะต้องเอาตัวนั้นตัวนี้ไปเชิด ครูล่า เป็นสายมหรสพหลวง ครูของครูล่า คือครุคร้าม สมัยนั้น ยังไม่มีนามสกุล ตอนหลังได้สกุลว่า ช่างงาม ผมได้รับการพากย์หนังจากครูในอ่างทองเยอะซึ่งไม่มีในกรุงเทพ ค่าเป็นค่าที่ลึกลับซึ่ง ส่วนวนแต่งก็ใช้ค่าหลากหลาย ใน ๓๐,๐๐๐ กว่าค่า ครูจะรจนามาไฟเพราะเพราะพริ้งมาก.....”

ครูวีระ ยังเล่าต่อถึงเรื่อง การตอกลาย ครั้งที่เพิ่งตอกลายครั้งแรกว่า “ใหม่ ๆ ก็ครูก็ให้ตอกกระดาษก่อนเพราะผิดไม่ได้หนังนี้ผิดไม่ได้เลยแล้วแล้วเลยอีกพอตอกเป็นแล้ว ครูก็จะให้ตอก ด้วยกำช้ตัวลึง เพิ่มความยาก ยากมากขึ้น”

ตุ้ดตุ้ สิว

เชือกหรือด้ายสำหรับการคาบตบ

อุปกรณ์การลงสี

ทิวาภิรมย์

วัสดุ และอุปกรณ์

๑. หนังควาย หรือ หนังวัว
๒. มีดขุดหนัง
๓. มีดเจียนหนัง
๔. เชียงใหญ่ และเชียงสูง (ถ้าหนังผืนใหญ่ต้องยีนสลัก)
๕. สิวเล็บมือ
๖. ค้อน และ สิวหน้าตัด
๗. ตุ้ดตุ้
๘. สี และพู่กัน
๙. ไม้รวกหรือไม้ไผ่ (หนังบางตัวใช้ไม้ไผ่ที่หามผี หรือใช้เชือกศพเวลาเผา ที่ตายวันเสาร์หรือวันอังคาร
๑๐. เชือกหรือด้าย
๑๑. สติงสำหรับชิงหนัง
๑๒. โองขนาดใหญ่ใส่น้ำยา

หนังดิบยังไม่ได้ฟอก

ขั้นตอนการทำหนังสือใหญ่

เนื่องจากการทำหนังสือใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้แสงผ่านตัวหนังสือได้ ซึ่งกรรมวิธีก็ต้องผ่านการฟอกหนังสือ ไม่แตกต่างจากการทำหนังสือตะลุงเท่าไรนัก

การเลือกหนังสือ หนังสือที่จะมาทำเป็นหนังสือใหญ่ส่วนใหญ่ใช้หนังสือวัวหรือหนังสือควายเพราะเป็นหนังสือใหญ่ แต่คนทำหนังสือใหญ่จะนิยมหนังสือควายมากกว่า เพราะหนังสือควายจะสวยกว่าหนังสือวัว สวยมีความหนาเสมอกันทั้งผืน หนังสือวัวจะหนาไม่เท่ากัน และจะเลือกซื้อหนังสือควายตัวเมีย เพราะหนังสือบางดี ส่วนควายตัวผู้หนังสือจะหนา นิยมนำไปทำกลองมากกว่า สถานที่ที่มักนิยมไปซื้อที่ อ. แม่จัน จังหวัดเชียงราย

การฟอกหนังสือ คือ นำหนังสือที่ซื้อมาแล้วเจียนให้ได้รูปใกล้เคียง แชน้ำยาในโอ่ง แช่ประมาณ ๑ สัปดาห์ จากนั้นนำขึ้นมาชุบดินและหนังสือกำพร้าวอก แล้วเอามาขึ้นสตีงจะได้หนังสือแก้ว สีออกเหลืองแสงผ่านได้ เอามีดเจียนหนังสือส่วนขาออกเพื่อให้ได้หนังสือได้ตามรูปทรงที่ต้องการ ครูวีระจะผสมน้ำยาฟอกหนังสือเองคือ ใช้ปูนขาวผสมกับเกลือและสารส้มอัตราส่วนที่ใช้จะวัดจากการชิมรส และที่ลื่นแล้วรู้สึกเพื่อน ๆ เปรี๊ยะเค็มซึ่งเป็นไปตามความชำนาญ

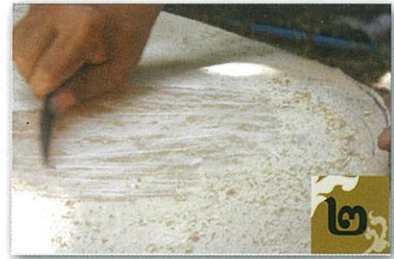
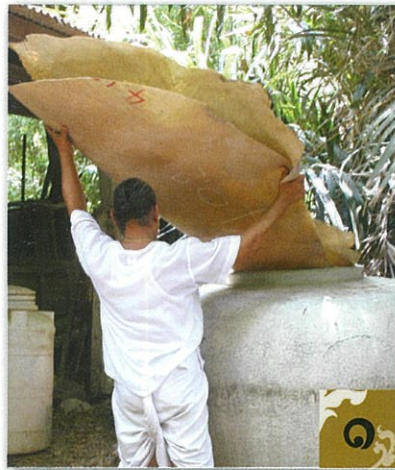
การเขียนลาย ครูวีระจะใช้ลายที่ได้มาจากครูอาจารย์ ไม่ได้มีการเขียนขึ้นใหม่ โดยการนำกระดาษลายที่ได้มาจากการถ่ายเอกสารเป็นแบบทาบติดบนหนังสือที่ต้องการจะตกแต่งแผ่น จากนั้นจึงเริ่มตกแต่งลายลงไป

ตกแต่งลาย คือ การตกแต่งหนังสือตามลายที่ทาบกระดาษไว้ ตกเฉพาะจุดที่ต้องการให้ทะลุด้วยลวด ๒๕ ตัว ตัดคู่ ๑๗ ตัว ซึ่งจะมีหลายขนาดด้วยกัน

การลงสี ตามลวดลายที่ตกแต่งไว้ เมื่อก่อนใช้ซินสีกับน้ำมะนาว (ซินสี คือ สนิมของทองแดง) แต่หายากและสีซีดจึงเปลี่ยนมาเป็นหมึกเติมปากกาหมึกซึม (PILOT Super color ink) เพราะสีจะทนนาน

คาบดัด คือการนำไม้มาติดกับตัวหนังสือเพื่อใช้สำหรับเชิด จะใช้ไม้ลวกหรือไม้ไผ่สีสุก แล้วนำเข็มใหญ่ร้อยกับด้ายเส้นใหญ่หลายๆเส้นแล้วค่อยๆใช้เข็มร้อยด้ายผูกเป็นระยะ เพื่อให้ดัดติดกับตัวหนังสือ

เข้าพิธีกรรม สมัยก่อนจะมีพิธีเบิกเนตรสำหรับตัวหนังสือทุกตัวที่จะนำมาใช้แสดง แต่ปัจจุบันคนนิยมซื้อไปเก็บหรือโชว์จึงไม่ได้ทำพิธีเบิกเนตร

๑. นำหนังสือไปฟอก โดยแช่น้ำยาในโอ่ง
๒. เมื่อฟอกหนังสือเสร็จ นำมาชุบดินและหนังสือกำพร้าวอก
- ๓-๔. ครูวีระกำลังตกแต่งลายลงบนหนังสือ
๕. ครูวีระกำลังลงสีตัวหนังสือใหญ่
- ๖-๗. การคาบดัด นำไม้มาติดกับตัวหนังสือใหญ่

ลักษณะประเภทของหนัง

หนังใหญ่เป็นมหรสพหลวง ซึ่งเป็นมรดกของแผ่นดิน ส่วนมากจะแสดงเรื่องราวเกียรติ ซึ่งหนังโรงใหญ่สุดหรือการแสดงครั้งหนึ่งต้องมีหนังถึง ๖๐๐ ตัว หนังใหญ่แบ่งเป็น ๒ ชนิดคือ หนังกลางวันและหนังกลางคืน

หนังกลางวัน คือ หนังที่ใช้เชิดในเวลากลางวัน จะลงสีมากเรียกว่า สีเบญจรงค์ (๕ สี) และปิดทองคำเปลวในส่วนที่เป็นสีทอง เชิดในเวลากลางวันโดยเฉพาะ ถ้านำไปเชิดกลางคืน ตัวหนังจะไม่สวยเพราะแสงผ่านไม่ได้เนื่องจากปิดทองคำเปลวไว้

หนังกลางคืน คือ หนังที่ใช้เชิดในเวลากลางคืน จะลงสีขาว ดำ และสีอื่นเล็กน้อย สีขาวคือสีของหนังสีดำใช้เชมำกันหม้อกับน้ำมันยาง หรือน้ำข้าวผสม แล้วทาตัวหนัง

ทั้งหนังกลางวันและหนังกลางคืน ก็คือหนังบท

ทั้งสิ้น

หนังบท คือ โฉมของการพากย์หนังใหญ่กำหนดให้บทเป็นไปอย่างไร ภาพตัวหนังก็จะเป็นไปตามบทที่กำกับออกมา เช่น

หนังเมือง เป็นรูป พระ นาง ยักษ์ ลิง ออกว่าราชการบ้านเมืองท้องพระโรง

หนังปราสาท เป็นรูป พระ นาง ยักษ์ ลิง อยู่ในปราสาทต่าง ๆ

หนังโลม เป็นรูป พระ นาง ยักษ์ ลิง เข้าบทรัก

หนังเฝ้า เป็นรูป พระ นาง ยักษ์ ลิง นั่งเฝ้าพนมมือ

หนังง่า เป็นรูป พระ นาง ยักษ์ ลิง ทำหาหรือเงี้ยวอาวุธ (ภาษาหนังเรียกหนังตี)

หนังคะเนจร เป็นรูป พระ นาง ยักษ์ ลิง ในท่าเดิน

หนังจับ เป็นรูปพระ นาง ยักษ์ ลิง รบกันเป็นภาพคู่ หรือ สองคู่ก็ได้ เป็นท่าจับ ในจับที่หนึ่ง

จับนั่ง คือท่ารบหรือต่อสู้กันห่าง ๆ จับที่ ๒ คือท่าต่อสู้กันแบบประชิดตัว จับที่ ๓ คือท่าต่อสู้เข้าวงในกอดรัดพิศยี้ จับที่ ๔ (จับล้ม) หรือท่าเพลิงพล้ำ ซึ่งภาพทั้ง ๔ จับนี้มีกระบวนการรบทั้งเจ้าและไพร่

หนังก่ง เป็นรูป ก่งศร

หนังแผลง เป็นรูป แผลงศร

หนังเขนหรือหนังสุมพล เป็นรูป พลทหารถืออาวุธท่าต่าง ๆ ในภาพหนึ่งจะมีหลายตัว และชี้พาหนะต่าง ๆ กัน

หนังรถ เป็นรูป พระ นาง ยักษ์ ลิง ที่ทรงรถเทียมด้วยสัตว์ต่าง ๆ

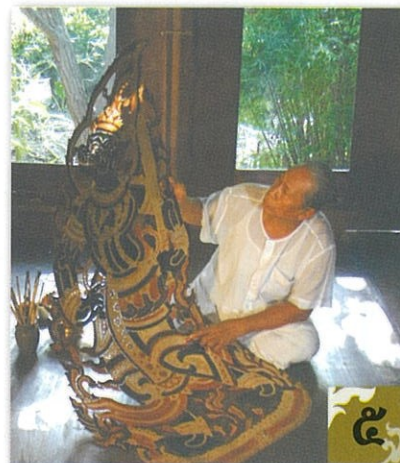
หนังเบ็ดเตล็ด เป็นรูปต่าง ๆ ที่บทกำกับ

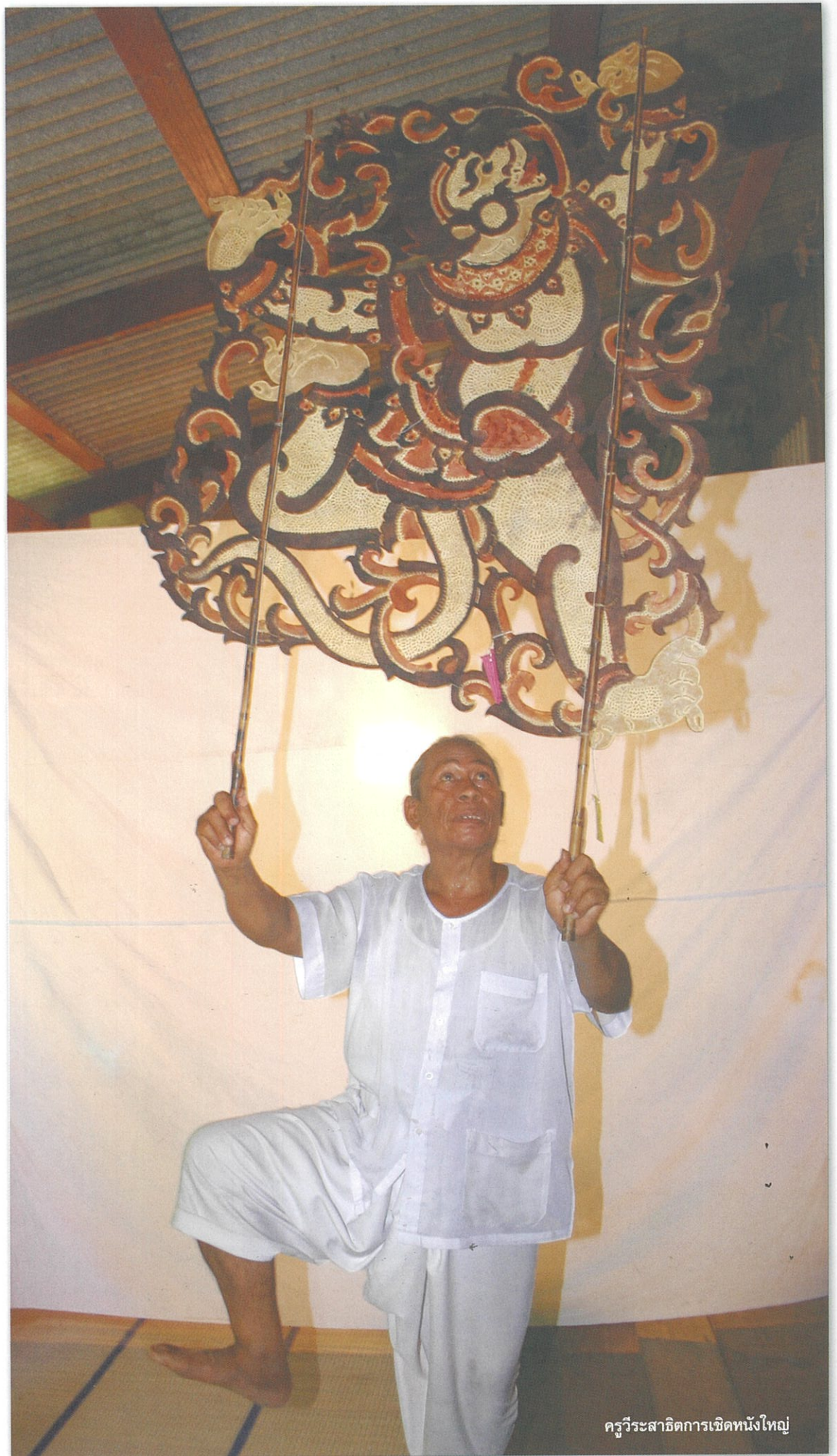
หลายพวกหลายหมู่เหล่า เช่น นาค ครุฑ คนธรรพ์ วิษยธร ราชมัล ผู้คุม ตะแฉงแกง โรงพิธี บวงสรวง สิ่งประกอบในโลก สวรรค์

๑. หนังที่แกะเสร็จแล้วยังไม่ได้ลงสี

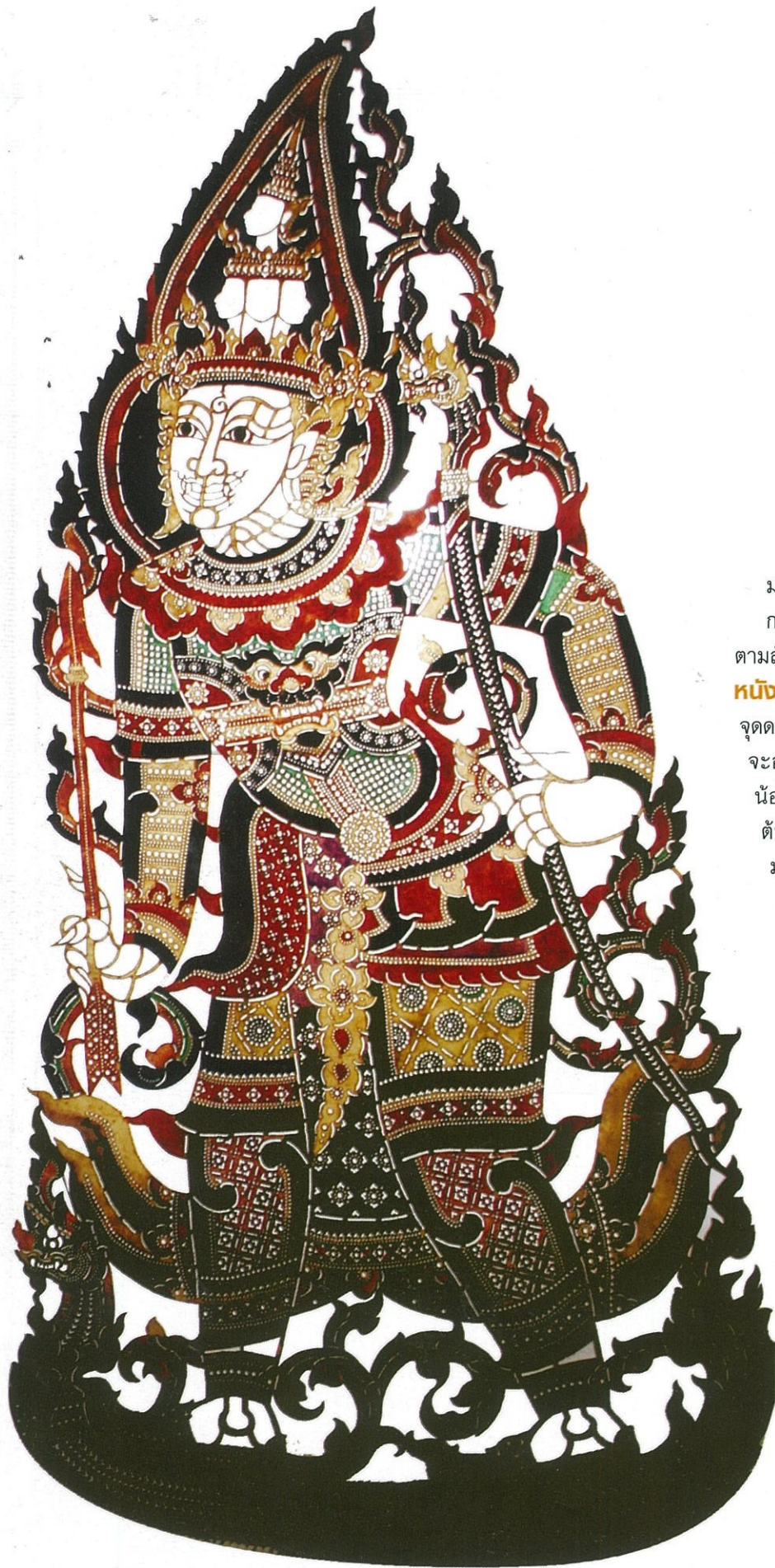
๒-๔. ตัวอย่างหนังกลางวันเป็นสีเบญจรงค์

๕. ครูวีระตรวจความเรียบร้อยหลังลงสีเสร็จแล้ว

ครูวีระสามิตการเชิดหนังใหญ่

หนังคะเนร
(ทศกัณฐ์แปลงเป็นพรหม)

มนุษย์ บาดาล สรรพสัตว์ ตัวตลก อาวุธ ต่าง ๆ
กระบวนการของหนังใหญ่ที่เป็นมหรสพหลวงนั้น มีการเรียก
ตามลักษณะของงานที่แตกต่างออกไปอีก เช่น

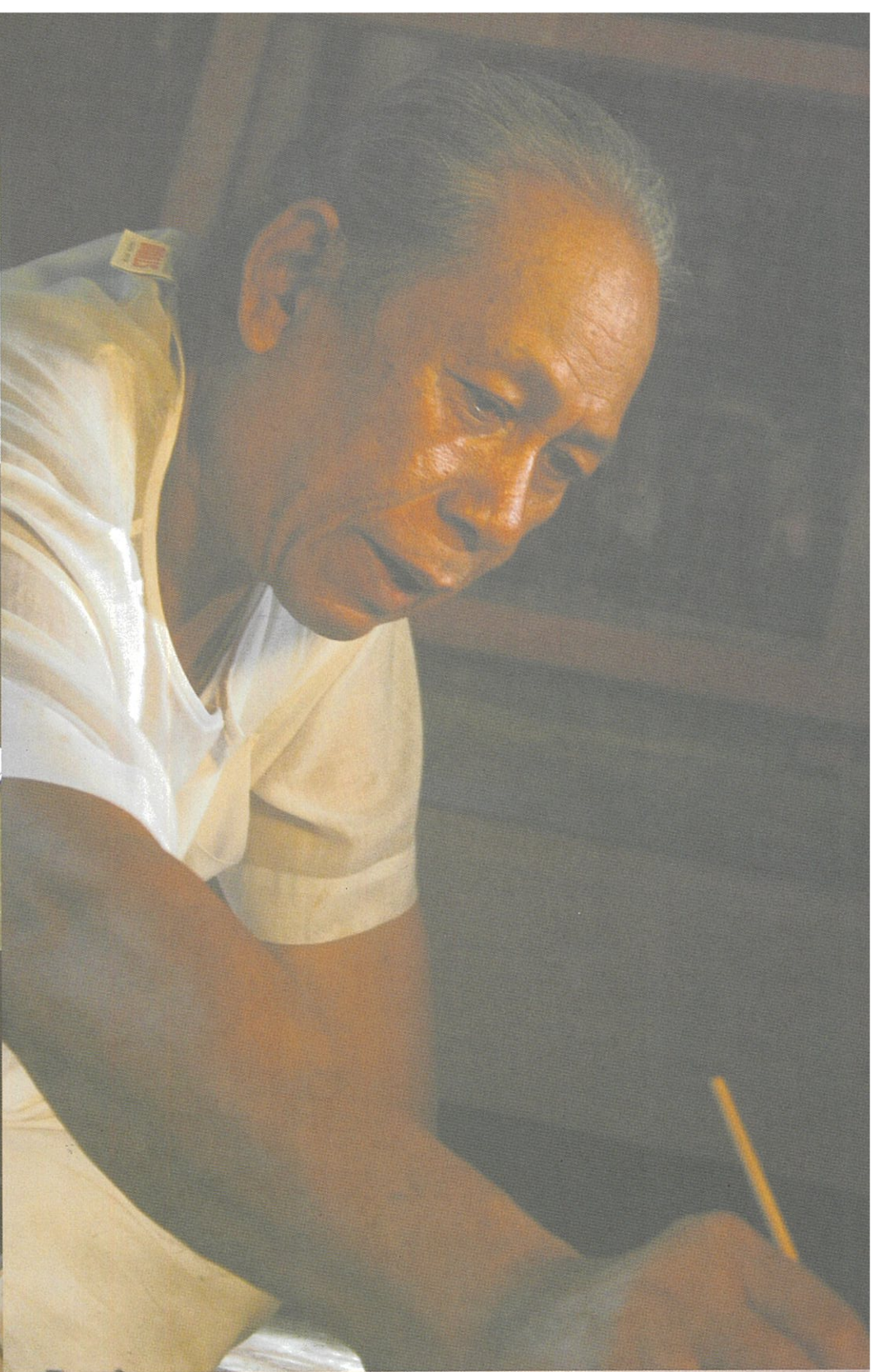
หนังเล็ก คือ ขนาดสูงประมาณ ๖๐ ซม. ใช้เชิดในงานเวลา
จุดดอกไม้ไฟ เหตุที่ใช้หนังตัวขนาดเล็กสำหรับเชิด เพราะโรงหนัง
จะอยู่ระหว่างต้นระทา (ร้านดอกไม้ไฟ) ซึ่งต้นระทามีมากหรือน้อยก็สุดแต่ขนาดยศศักดิ์ของงานนั้น แต่ยศสูงสุดไม่เกิน ๑๖
ต้น (๑๖ ร้านดอกไม้ไฟ) ฉะนั้นเมื่อมีร้าน ๑๖ ร้าน โรง
มหรสพจะมี ๑๕ โรง ประกอบไปด้วยโรงหนัง โรงโขน โรง
ละคอน โรงหุ่น โรงฟ้อนร้องหลายโรง เฉพาะโรงหนังก็จะ
เล็กเป็นธรรมดาจอกว้างไม่เกิน ๔ เมตร โรงมหรสพเหล่านี้
จะปลูกเป็นโรงยกพื้นมุงด้วยแฝกหรือคาจากทะเล (ได้จาก
เกณฑ์เข้าท้องพระคลัง) บนหลังคาจะมีหม้อน้ำ ตะกร้อ
ดับไฟ บันไดไม้ไผ่ขึ้นลง เมื่อเสกข์ของดอกไม้ไฟ
กระเด็นมาติดที่หลังคาซึ่งเป็นเชือกอย่างดี จึงต้องมีพนักงาน
ระวังพื้นไฟอยู่เป็นประจำ เมื่อโรงหนังเล็ก จอกก็เล็ก
ตัวหนังเลยต้องเล็กลดขนาดตามลงไป เวลาเชิดจะ
เชิดเดินเรื่องเหมือนกับหนังประเภทอื่น และเชิด
เพื่อประกอบอริยศ อริยศักดิ์

หนังกลาง คือ หนังขนาดใหญ่ขึ้นมาอีกบาง
ตัวใหญ่กว่า ๑๒๐ ซม. แต่ก็มีขนาด ๖๐ ซม.อยู่
ด้วย มีทั้งตามวัดและตามวัง ถ้าหนังที่โตขึ้น
มาอีก ตั้งแต่ ๙๐ ซม. กว้าง ๑๓๐ ซม.เศษ จะ
เป็นของประจำวัดและวังต่าง ๆ

หนังใหญ่ฉบับหลวง จะมีตัวใหญ่ กว้าง
ออกไปสุดเท่าที่จะหาหนังได้ ประดับสำหรับ
วังหลวง ซึ่งจะต่างจากวังหน้าหรือวังหลัง

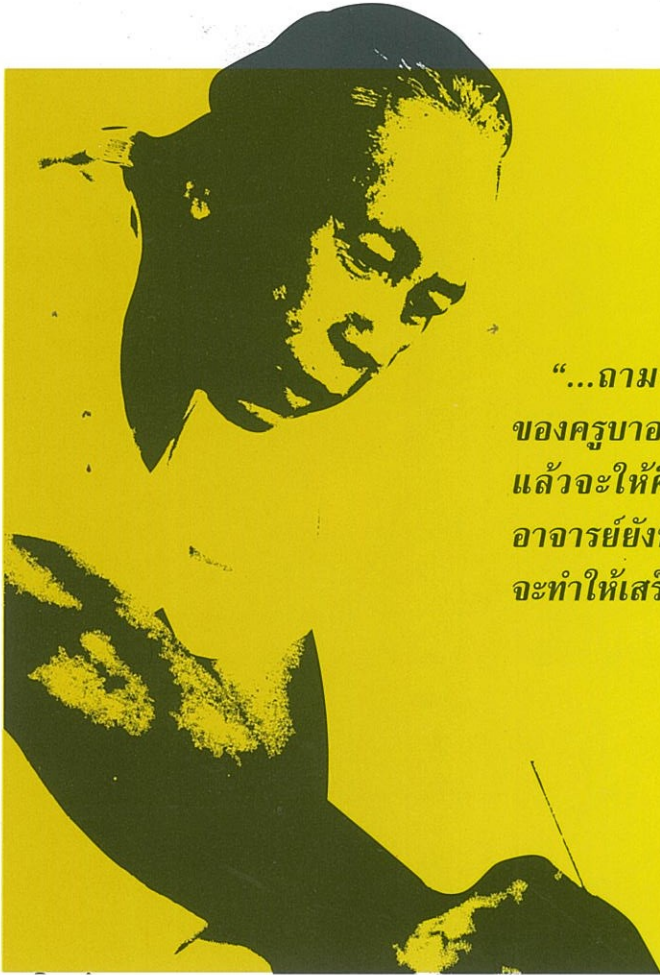
โต๊ะบูชาครู ที่บ้านครูวิระ

หนังเมือง (ทศกัณฐ์นั่งเมือง)

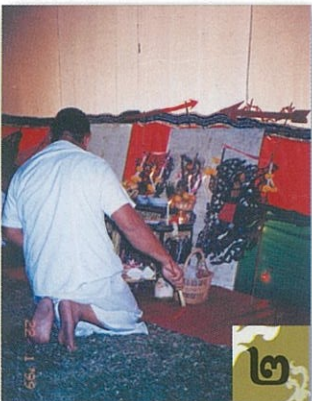
ทำพักหนัง เตรียมพร้อมมรอกการแสดง

“...ถามว่า ผมมีอะไรใหม่มั้ย ตอบได้ว่า ไม่มี
ของครูบาอาจารย์ที่มีอยู่นี้ ผมยังรักษาไม่หมดเลย
แล้วจะให้คิดใหม่ทำใหม่นี้ ทำไม่ได้ ของครูบา
อาจารย์ยังทำไม่เสร็จเลย หนังสือ ห้า หกร้อยตัว ผม
จะทำให้เสร็จก่อน.....”

ครูวีระ มีเหมือน

- ๑-๒. พิธีเบิกหน้าพระและ
เฉลิมพระเนตรหนังสือใหญ่
๓-๔. พิธีไหว้ครูหนังสือใหญ่ โขน
ละคร ช่างสิบหมู่และดนตรีไทย
๕. พิธีไหว้ครูและครอบครูโดยครูวีระ

ทั้งหนังสือเล็ก หนังสือกลาง หนังสือใหญ่ฉบับหลวงมีการทำหนังสือ การเชิดและการลงสีเหมือนกัน แต่จะแยกประเภทตามลักษณะของงานและขนาดของหนังสือ จะเชิดหรือเดินเรื่อง “รามเกียรติ์” เป็นหลัก เพราะเป็นเรื่องที่สรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าของ ตามธรรมเนียมคติของไทย ถือว่าพระมหากษัตริย์อวตารมาจากพระนารายณ์ หนังสือใหญ่จึงเป็นมหรสพกึ่งพิธีกรรม ส่วนในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีเรื่องสมุทโฆษคำฉันท์ สำหรับเดินเรื่องเชิดหนังสือ เป็นเพียงแต่ในสมัยพระราชนิยม พอสิ้นรัชกาลก็ไม่ได้ใช้เป็นเรื่องเชิดหนังสืออีก

จาริดสำหรับหนังสือไทย

- * ห้ามผู้หญิงเชิด เมื่อกำหนดเขตปักตั้งเสาจอแล้วห้ามผู้หญิงเข้าเด็ดขาด
- * เวลาตอกสลักตัวหนังสือ ห้ามคนตอกนั่งทับแผ่นหนังสือ ครูท่านว่าหนังสือจะกินคน ตอกสลักจึงต้องใช้เชียงสูงสำหรับยืนตอก

พิธีกรรมสำหรับหนังสือใหญ่ มีหลายพิธีกรรม เช่น

- * พิธีกรรมนำหนังสือลงเือง
- * พิธีกรรมเบิกโรง
- * พิธีกรรมไหว้ครู
- * พิธีกรรมเฉลิมพระเนตร
- * พิธีกรรมตั้งจอบปักเสา
- * พิธีกรรมบวงสรวงตอนทศกัณฐ์ล้ม (ตาย) ในศึกทศกัณฐ์ล้มเมือง
- * พิธีกรรมกันหนังสือ (หนังสือยังไม่ตั้ง)

ศิลปะไทยได้เข้าไปอยู่ในสายเลือดของครูวิระ มีเหมือน มาตั้งแต่เมื่อไรไม่มีใครรู้ อาจจะมีมาตลอดตั้งแต่ได้รำเรียนเรื่องโขนเมื่อครั้งยังเด็กก็ได้ การที่ได้ศึกษาศิลปะจากครูหลายท่านนั้น ทำให้ครูวิระได้รับรู้ถึงแก่นของศิลปะแขนงนี้ ทั้งการสร้าง การแสดง การพากย์ อย่างแตกฉาน ซึ่งนับเป็นผู้รู้อีกท่านหนึ่ง และนี่คงเป็นสาเหตุที่ทำให้ครูวิระ หันมาสนใจเรื่องหนังใหญ่เป็นพิเศษ ซึ่งมีผู้อยู่จำนวนน้อยในปัจจุบัน ความมุ่งมั่นที่จะสืบทอดงานหนังใหญ่ให้ชนรุ่นหลังไว้ศึกษา ทำให้ครูวิระ มีเหมือน ตั้งเป้าหมายในชีวิตว่าจะทำหนังใหญ่ให้ได้ ๖๐๐ ตัว เพื่อให้ได้ครบเป็นหนังโรงใหญ่ ๑ โรง ปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๕๐) ครูทำเสร็จไปแล้ว ประมาณ ๒๐๐ ตัว แม้เส้นทางนี้เป็นทางที่ยากลำบาก แม้เส้นทางนี้จะต้องเดินทางอีกยาวไกล แต่ ครูวิระก็ ยังไม่หยุดเท่านั้น และตั้งความหวังต่อว่า จะต้องมียุคหนังใหญ่ที่บ้านหลังนี้ เพื่อเป็นที่พักของหนังใหญ่ ทั้ง ๖๐๐ ตัวให้ได้ ทั้งหมดนี้ ก็ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครุศิลป์ของแผ่นดิน ที่ครูวิระ มีเหมือน จะทำให้ศิลปะของแผ่นดินอยู่คู่กับสังคมไทยไปตลอดกาล

